

ET GRÆSK EPIGRAM AF POUL MARTIN MØLLER

Af Finn Gredal Jensen

A Greek Epigram by Poul Martin Møller: In 1838 the Danish magazine Kjøbenhavns Natkikkert published an anecdote concerning an occasion when King Christian VII had boarded a new ship called "The Queen" that was being launched. The king allowed the poet Johan Herman Wessel to come on board on the condition that he improvise some verses. This impromptu poem, presumably wrongly attributed to Wessel, begins: "When the King mounted the Queen, a scoundrel also sneaked on board," which undoubtedly alludes to Struensee's affair with Queen Caroline Mathilde. This anecdote was of course known much earlier, and in 1822 Poul Martin Møller had translated or paraphrased the verses into a Greek epigram in Homeric style. The article presents the anecdote and analyses the poem, also including its wider context, Møller's Homer translations.

Det er en kendt sag at fremmede tungemål kan fungere som camouflage for dristigere eller ligefrem obskøne ytringer. Det gælder fx Holbergs latinske epigrammer, som Peter Zeeberg er i færd med at nyoversætte i *Ludvig Holbergs Skrifter*. Dette bidrag skal dog ikke handle om Holberg, men om et græsk epigram af Poul Martin Møller. Vi kommer til det ad omveje og begynder på modersmålet.

I

I den danske guldalder florerede der en del underholdende tidsskrifter. Særlig kendt er Goldschmidts *Corsaren*. Et andet eksempel er *Kjøbenhavns Natkikkert*, hvis udgiver var Jacob Behrend (1803–1846), der ud over at fungere som bogtrykker også var overordentlig virksom som skillingsvise- og lejlighedsdigter og i øvrigt i flere år holdt til i poeternes klassiske gade Åbenrå. Han skrev også nogle romaner og søsatte flere tidsskrifter af lavkomisk og satirisk indhold, herunder *Kjøbenhavns Natkikkert*, der udkom 1837–1844 og bar undertitlen *Et Ugeblad for Lattermilde*. I det første nummer i 1837 stiller Behrend sit publikum følgende i udsigt: "Blandt de mange Ugeblade, der udgives i Kjøbenhavn, savnes et, der ene har til

Formaal, at opmuntre Sindet og fremkalde Smil og Latter. “*Kjøbenhavns Natkikkert*” er bestemt til at afhjælpe dette Savn efter bedste Evne, og tilbringes Subskribenterne for den yderst billige Priis: *en Skilling* for hvert Numer.”¹ Et eksempel på et sådant opmuntrende indslag skal vi herefter kigge lidt nærmere på. Det stammer fra december 1838 fra 2. årgang af *Kjøbenhavns Natkikkert* og lyder således:²

Et Impromptu.
(Af *Wessel*.)

Ved en Leilighed, da et Skib skulde løbe af Stabelen, var Digteren, *Johan Herman Wessel*, ogsaa tilstede, og tilligemed Flere ønskede i Forveien at bestige Skibet, hvis Navn var *Dronningen*; især vare *2de Finlapper*, klædte i *Skindtrøier*, samt *Wessel*, temmelig paatrængende, hvilket foraarsagede, at Vagten stødte dem tilbage, og hvorover *Wessel* brummede noget utilfreds. Hans Majestæt Kong *Christian* den Syvende, som befandt sig paa Skibet, spurgte om hvo det var, der ønskede at bestige Skibet, og Svaret blev, at det var *Wessel*. – Da Kongen kjendte ham og hans Digtalent, vilde han gjerne tilstede ham at komme derop, men sagde i Spøg, at det maatte allene skee paa det Vilkaar, at han forpligtede sig til *stande pede*, at forfatte et Riim, passende paa nærværende Tildragelse, og ved hans Ankomst paa Skibet fremsige det for Kongen; hertil var *Wessel* strax villig, og det første han stod for Kongen, fremsagde han følgende Impromptu:

Da Kongen gik paa *Dronningen*,
Da slap en *Stymper* ind; –
Men tvende bleve udenfor,
Som vare klædt’ i *Skind*.

Citat slut. Digtet findes ikke trykt i nogen *Wessel*udgaver, og der kendes intet manuskript til det. Hvad enten det er af *Wessel* eller ej, er det dog meget *wesselsk* i ånden.

Til sammenligning skal nævnes en barndomserindring fra *Struenseetiden* af *Knud Lyne Rahbek*, der fortæller at en fast middagsgæst, justitsråd *Hornemann*, “meget morsomt og aldeles umodsagt persiflerede *Langebechs ny Prøve af Skrivefriheden*, og især høist comisk parodierede den navnkundige første Linie: *Sid Christian! sid fast, sid ene paa Din Throne!*” Men som *Rahbek* straks bemærker: “kun vist nok i for overgivet en Smag til, at det kunde meddeles her.”³ Der sigtes til den indledende opfordring til monarken i historikeren *Jacob Langebeks* patriotiske, politiske digt fra

¹ Behrend 1837.

² Anonym 1838.

³ *Rahbek* 1824, 87.

trykkefrihedstiden *Nye Prøve af Skrive-Frihed*, udgivet anonymt i april 1771: “Sid *Christian*, Sid fast, Sid eene paa Din Trone”.⁴ Hvad Rahbek er for artig til at sætte ord på, er den parodiske form som nogle har villet tilskrive Wessel: “Lig, Christian, lig fast, lig ene på din kone!”⁵

Men for nu straks at vende tilbage til det mulige wesselske impromptu, så er dette væsentligt mere avanceret i sin ekvivokke dragt. Dristig er den dobbelthed på flere planer som ligger i bestigningen af fartøjet “Dronningen”. Stymperen som slipper ind ved samme lejlighed som kongen, er jo ikke bare Wessel selv, der inviteres om bord for at improvisere, men det er den farlige Struensee som skaffes adgang. De tvende finlapper klædt i skind er finurlige nok, men vel mindre interessante i sammenhængen, bortset fra at de også er meget vitale og ivrige efter at komme om bord (med en vis fantasi kan de tolkes som testikler). Der er dog intet der tyder på at en sådan stabelafløbning og dermed en sådan episode virkelig har fundet sted. Det forekommer ret usandsynligt og måske endda livsfarligt at Wessel skulle have fremført så dristige ord direkte over for kongen, som ganske vist var både sindssyg og frivol. Et skib “Dronningen” løb faktisk af stablen i 1768, men i hele sidste halvdel af dette år var Christian 7. på udenlandsrejse, ledsaget af Struensee som læge, og de var først i København i januar 1769, hvor Struensee ikke havde været tidligere. Desuden indledte han først et forhold til dronningen i foråret 1770. Der kendes også en stabelafløbning af et skib “Caroline Mathilde” i 1766 (samme år som brylluppet stod), men det er alt for tidligt. Hvis episoden skulle stamme ikke fra Struensees tid, men fra efter hans fald i 1772, er der heller ingen relevante stabelafløbninger der kommer på tale.⁶ Så vidt altså virkeligheden.

Israel Levin bedyrer formodentlig med rette i sin udgave at Wessels genius hadede platheden og uskønheden, og at i øvrigt ingen anekdoter eller vers af denne art med nogen sandsynlighed kan henføres til Wessel. Det hedder om Det Norske Selskab:

At Punschen og Bispen spillede en saa vigtig Rolle i dette Samfund, at Commercen ofte var noget vild, Løierne lidt platte, og enkelte Vers raae og uhøviske, maa for en stor Deel skrives paa Tidens Regning; og meget af hvad der i denne Henseende er fortalt, tildeels endog opskrevet, er desuden beviisligen *usandt*. Usand er navnlig hver eneste gemeen Anecdote, hvert eneste uteerligt Digt der tillægges Wessel.⁷

⁴ Langebek 1771, 7. Om Langebeks tre anonyme smædeskrifter fra trykkefrihedstiden se senest Mchangama & Stjernfelt 2016, 167–169.

⁵ Grünwald 1963, 10. Se desuden Winsnes 1924, 174f.; Langberg 1973, 47; Blikrud 1999, 130.

⁶ Oplysninger om stabelafløbninger kan findes i Tøjhusmuseets database, orlogsbasen.dk.

⁷ Levin 1862, LXXVII f.

Det ovennævnte andet eksempel, parodien på Langebek, hører unægtelig til den platte kategori. Men man må indrømme at det aktuelle digt om “Dronningen” er velturneret uanset sin sandsynlige uægthed.

II

Det er naturligvis ikke så afgørende om digtet er af Wessel. Hovedsagen er i denne sammenhæng at det på et tidspunkt er kommet Poul Martin Møller for øre. For øre, vel at mærke, da Møller var død allerede den 13. marts 1838 og derfor ikke har kunnet læse det aktuelle nummer af *Kjøbenhavns Natkikkert* (hvis han overhovedet skulle have valgt den slags lektüre). Anekdoten synes ikke at have været på tryk før og må altså have cirkuleret mundtligt tidligere, som det er vandrehistoriers natur.

Frederik Christian Olsen var medredaktør af Møllers *Efterladte Skrifter* (1. udg. 1839–1843), hvor han især tog sig af den filosofiske del af forfatter-skabet og desuden udarbejdede Møllers første biografi, der indleder udgavens bind 3. Hans medudgivere var digteren Christian Winther, som var Møllers stedbror, og vennen Christen Thaarup. Sidstnævnte var en habil filolog, hvis indsats i denne udgave bl.a. bestod i at få styr på manuskripterne til *En dansk Students Eventyr* (1824) og at færdiggøre Møllers ufuldendte oversættelse af *Batrachomyomachia* (1816–17), der dog først blev offentliggjort i 2. udgave af *Efterladte Skrifter* i 1848. Ligesom F.C. Olsen virkede Christen Thaarup i det praktiske som skolemand og udgav bl.a. en nyttig *Fortegnelse paa danske Oversættelser af græske og latinske Skribenter* (1822, 2. udg. 1836). Til brug for sit arbejde med biografien indsamlede Olsen materiale fra Møllers familie og venner. I et brev til Olsen, dateret Helsingør den 15. april 1838, fortæller Thaarup bl.a. følgende træk fra sit samvær med Møller:⁸

Hvor ofte have vi ikke tilbragt hele Dage sammen, og naar den sildige Aften kom, vare vi endnu ikke færdige, og jeg maatte da stundum tilbringe Natten med ham. Men naar jeg nu pønser paa, hvad vi da tilbragte Tiden med eller talte om, kan jeg ikke gjøre mig selv Regnskab. Meget læste vi, snart hver for sig, snart samlede. Han gjorde da ofte Antegnelser; f.E. da han oversatte Odysseen, af ældre danske Ord og Kraftudtryk. Jeg har saaledes et Papir for mig hvorpaa han har optegnet: Avet (vrang, baglængs), Billing, Blee (Sengelagen) Bredbiil (Tømmermandsøxe) Kuld (Slægt) i en Svip – at svirpe med Svøben, Gruen (Ildstedet) og en 50 lignende. Engang vilde vi prøve paa at gjøre græske Vers, og han valgte det bekjendte Wesselske Epigram “Da Kongen steeg paa Dronningen”, hvis Fortræffelighed han højt anpriste,

⁸ Det Kgl. Bibliotek, NKS 3998, 4to; brevet er trykt i Borup 1976, 2, 134–139, den citerede passage på s. 136f.; tidligere delvis offentliggjort i Borup 1956, 107–110 (med rettelser og tilføjelser i Borup 1963, 156).

og hvis græske Aand han meente netop maatte vise sig i den græske Oversættelse. I den Forventning at den vil møde Dig, hensætter jeg her hans Version. Den var *omtrent* saadan (thi jeg opskrev den senere efter Hukommelsen):

Ἕμος τὴν Βασιλείαν ἄναξ ἐπιβήσατο λαῶν
Λήθεται ἄνῆρ πτωχὸς ἰκρί' εἰσερχόμενος.
Ἀλλὰ δὴ ἄνθρώπῳ εἰσδύνειν οὐκ ἐδύνασθον
Εἰλυμένῳ ῥίνοϊς, πολλὰ λιλαιομένῳ.

Da vi saaledes begge havde erfaret at sligt lod sig gjøre, fik jeg Lyst til at prøve mig i den latinske Versekunst, og nogle Dage senere præsenterede jeg ham et latinsk Digt, hvoraf jeg seer at ovennævnte er skrevet d. 11 Decbr 1822. Noget efter kom P.M. til mig med et latinsk Digt, angaaende en Fugl, og rimelig en Canariefugl, og skrevet til eller for Fru Rahbek. Det var ikke færdigt, og han vilde just hos mig have nogle metriske Tvivl opløste; og skjønt jeg siden lige til nu har glemt baade Digtet og dets Skjæbne erindrer jeg at jeg dengang fandt det meget smukt. –

Kanariefugledigtet er heldigvis bevaret i sin endelige skikkelse, sendt sammen med fuglen som julegave det følgende år til Rahbek som en tak for husly på Bakkehuset.⁹ Men ellers er Møllers latindigtning gået tabt, dog med nogle få andre undtagelser, herunder hans kendte “*Laus tabaci*”. Og den aktuelle oversættelse eller gendigtning af det pseudo-wesselske impromptu er det eneste kendte eksempel på et originalt græsk digt fra Møllers hånd – dog altså ikke fra hans hånd i bogstavelig forstand, men overleveret i Thaarups hukommelse. Når Thaarup så præcist kan datere hændelsen til den 11. december 1822, skyldes det at han trækker på sin dagbog, hvoraf han også stillede uddrag til rådighed for F.C. Olsens arbejde, men Morten Borup præciserer at de græske vers ifølge dagbogen må stamme fra dagen før, den 10. december.¹⁰ I sin Møllerbiografi citerer Olsen fra Thaarups brev, men dog ikke passagen med det græske epigram.¹¹

Som det fremgår af brevet, var Møller i 1822 dybt nede i Homer. Det havde han ganske vist været i mange år og havde allerede i 1816 publiceret sin oversættelse af Odysseens 9. sang om Odysseus i kyklopens hule.¹² Nu arbejdede han på færdiggørelsen af 1.–6. sang, der trak længe ud og først kom på tryk i 1825,¹³ men tidligere i 1822 havde han udgivet en prøveoversættelse

⁹ Trykt i Møller 1839–1843, 1, 118; for det originale brev fra Møller til Rahbek se Borup 1976, 1, 92.

¹⁰ Se Borups kommentar i Borup 1976, 3, 135, jf. Borup 1976, 2, 222.

¹¹ Olsen 1843, 62f.

¹² Møller 1816.

¹³ Møller 1825 (a).

af 5. sang.¹⁴ Endvidere var han på denne tid meget optaget af studier med henblik på en homerisk psykologi, hvortil der foreligger mindre, spredte udkast. Med Møllers dybe optagethed af Homer, og i særlig grad på denne tid, har det altså ligget lige for at give epigrammet en homerisk iklædning.

Digtet, der er formet som et epigram bestående af to elegiske disticha, kan oversættes omtrent således: “Da folkenes drot besteg dronningen, kom en tigger ubemærket ind på dækket (scenen). Men to mennesker, klædt i skind, kunne ikke trænge ind, skønt de heftigt begærede det.” Den homeriske tone slås an med ἄναξ λαῶν, ‘folkenes drot’. I de homeriske digte bruges ἄναξ jævnligt til betegnelse af ledende skikkelser, det være sig guder eller mennesker, fx ἄναξ ἀνδρῶν om Agamemnon. I sin egen Homeroversættelse gengiver Møller det forskelligt alt efter hvad der er brug for i konteksten, fx Od. 1,397, *Konge* (om Telemachos som ‘husherre’, οἴκοιο ἄναξ: “Dog for mit fædrene Huus jeg agter at raade som Konge”); 3,43, *Hersker* (om Poseidon som havets behersker); 4,87, *Husband*; 9,440, *Herre* (om Polyfem som fårenes ejermand).

I aoristen ἐπιβήσατο synes Møller eller Thaarup at have glemte augmentet (ἐπ-ε-βήσατο), men i det episke sprog er dette jo fakultativt, og måske kan det være for at få formen til at fremtræde mere homerisk. Man kunne også forvente en *aoristus mixtus*, en sigmatisk aorist med temavokal, i dette tilfælde ἐπεβήσετο (eller ἐπιβήσετο), men dette fravalg kan vi vælge at kalde en poetisk frihed. Som et eksempel på brugen af verbet ἐπιβαίνω i Homer kan anføres Il. 8,44, ἐπεβήσετο δίφρου, hvor det drejer sig om at stige på en vogn (eller *Karm*, som Møller ynder at sige, fx Od. 3,324); her kan man for øvrigt godt støde på læsemåden ἐπιβήσατο, fx i F.A. Wolfs 1794-udgave, men han justerede sidenhen til ἐπεβήσετο, som der står i hans sidste Homerudgave 1817.¹⁵ Bemærk at verbet normalt tager genitiv. Det kan også fx betegne at man stiger på en hest eller, som her, går om bord på et skib (fx Od. 9,101 νηῶν ἐπιβαίνεμεν). Møller vides at have ejet F.W. Riemers ordbog, hvor man i 1819-udgaven bl.a. kan læse følgende s.v. ἐπιβαίνω: “*ich besteige, mit d. Genit. als den Wagen, das Schiff u. dgl. (auch vom coitus).*”¹⁶

Den frivole betydning kommer først frem i sammenhæng med “Dronningen”, ἡ Βασίλεια, som dog for god ordens skyld skrives med stort begyndelsesbogstav når det er skibets navn. Det er ikke fordi Møller (eller nedskriveren Thaarup) var bornert, tværtimod. Møller tilstræbte en homerisk simpelhed og forsøgte i sin egen Homeroversættelse ikke at tilsløre noget; tag fx Od. 3,381, αἰδοίη παράκοιτις, “min Sengs ærværdige Fælle” (jf. Wilster: “den ærbare Qvinde min Hustrue”; forekomsten i 3,451 gengiver Møller dog

¹⁴ Møller 1822.

¹⁵ Wolf 1794, 1,1, 156, og Wolf 1817, 1,1, 205.

¹⁶ Riemer 1819, 1, 649. Tilsvarende i Riemer 1824, 1, 697.

stilfærdigere med “ærværdige Viv” ligesom senere Wilster),¹⁷ eller Kalypsos ord i Od. 5,119 om guderne, οἳ τε θεαῖς ἀγάσθε παρ’ ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι: “I som fortørnes saa svart, naar Gudinderne sove hos Mandfolk” (jf. Wilsters lidt dydigere “... naar de sig frilig [åbenlyst] / Mage med jordiske Mænd”).¹⁸ En oversættelse “skal ligne sin Original i en djærv Trohjertighed i Udtrykket” og “heldigen ... efterligne Originalens naive Grundtone”, hedder det i Møllers anmeldelse af Wilsters prøveoversættelse af Iliadens 9. sang.¹⁹

I epigrammets andet vers bemærker man den tvetydige pluralis ἵκρια, hvis maritime betydning, ‘dæk’ (dæksbjælker), er temmelig oplagt når vi her har at gøre med at bestige et skib (jf. eksempelvis Od. 12,229, εἰς ἵκρια νηὸς ἔβαινον). Men det kan også betyde ‘scene’ (eller ‘tilskuerpladser’). Dette kan man ikke fuldstændig udelukke når det som her styres af participiet εἰσερχόμενος, da en specialbetydning af εἰσερχομαι netop kan være at træde ind på eller optræde på en teaterscene. Den wesselske stympet oversætter Møller med πτωχός, ‘tigger’, der umiddelbart leder tanken hen på Iros’ entré i Odysseens 18. sang, hvis begyndelse klinger således i Møllers udkast til en oversættelse, som foreligger i manuskript:

Hid en Stodder der kom, som betled fra Huse til Huse
Rundt over Ithakas By, for en graadig Mave berygtet:
Uophørlig han aad og drak, men ussel af Kræfter
Ussel af Styrke han var skønt svær af Bygning at see til.²⁰

Måske er parallellen dog ikke nær så indlysende når sultens genstand, “Dronningen”, gælder mere end mad og drikke. I de sidste to vers om de ivrige finlapper der også ville om bord, har Møller utvivlsomt moret sig med de mange dualisformer. Bemærk også den lydlige effekt med de tre forekomster af stavelsen δυ i tredje vers og de mange l’er i sidste vers. Verbet λιλαίομαι kan betegne længsel eller heftigt begær og bruges bl.a. om Kalypsos stærke følelser over for Odysseus (Od. 1,15), hvilket dog nedtones lidt af Møller: “ønsked ham gjerne til Husbond”.

I et kort svar til *Dansk Litteratur-Tidendes* anonyme anmelder af Homeroversættelsen 1825, formodentlig græskprofessoren F.C. Petersen, forsikrede Møller at han absolut ikke havde i sinde at lade den påbegyndte oversættelse ligge som et fragment: “Det er tvertimod mit ivrige Ønske at kunne udgive en fuldstændig Oversættelse af Odysseen tilligemed en

¹⁷ Denne detalje forbigår Vilhelm Andersen da han opregner forskellige eksempler på ordvalg i Homeroversættelsen. Andersen 1894, 143.

¹⁸ Wilsters Odysse er citeret efter førsteudgaven, Wilster 1837.

¹⁹ Møller 1831, 693f. Se også Nielsen 1974, 148f.

²⁰ Det Kgl. Bibliotek, NKS 2433, 4to. Fragmentet af 18. sang omfatter de første 46 vers. Det har ikke været trykt før, men er tilgængeligt i Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs netudgave af Møllers skrifter, pmm.dsl.dk.

Omarbejdelse af de tilforn trykte Sange.”²¹ Dette blev desværre aldrig virkelighed, selv om der eksisterer nogle få tilløb til en fortsættelse: som allerede omtalt begyndelsen af 18. sang og desuden begyndelserne af 7. og 11. sang.²² Tidligere havde han dog i et brev til sin far ytret følgende: “Naar man vilde drive Sagen rigtigen, da kunde en Mand ikke gjøre Andet sin hele Levetid end oversætte Odysseen; men den Mand vil jeg ikke være.”²³ Møller forlod filologien på et højere plan da F.C. Sibbern opfordrede ham til at slå ind på den professionelle filosofiske løbebane. Det var samme Sibbern som sagde at han ikke mere skulle spilde tid på ‘stavelsetælleri’.²⁴ Men som det fremgår af Christen Thaarups erindring, har Møller altså formået at ‘tælle stavelser’ i en sådan grad at han ikke blot kunne oversætte fremragende, men også komponere et originalt græsk epigram, hvori han mesterligt indfanger hvad der måske var et wesselsk lune.

²¹ Møller 1825 (b), 688.

²² Det Kgl. Bibliotek, Acc. 2003/23 (26 vers af 7. sang) og Collinske Samling 363, 4to (36 vers af 11. sang). Også disse fragmenter er tilgængelige på pmm.dsl.dk.

²³ Olsen 1843, 73; Borup 1976, 1, 93.

²⁴ Olsen 1843, 73; Borup 1976, 1, 94.

Litteratur

- Andersen, Vilhelm 1894, *Poul Møller: Hans Liv og Skrifter efter trykte og utrykte Kilder, i Hundredaaret for hans Fødsel*, København.
- Anonym 1838, “Et Impromtu”, *Kjøbenhavns Natkikkert: Et Ugeblad for Lattermilde* 97, sp. 774.
- Behrend, Jacob 1837, “Til Publikum”, *Kjøbenhavns Natkikkert: Et Ugeblad for Lattermilde* 1, sp. 1.
- Blikrud, Liv 1999, *Den smilende makten: Norske Selskab i København og Johan Herman Wessel*, Oslo.
- Borup, Morten 1956, “F.C. Olsens brevarkiv på Det kgl. Bibliotek”, *Fund og Forskning* 3, 103–116.
- Borup, Morten 1963, errata til “F.C. Olsens brevarkiv på Det kgl. Bibliotek”, “Tilføjelser og rettelser til *Fund og Forskning* 1954–1962”, *Fund og Forskning* 10, 156.
- Borup, Morten (ed.) 1976, *Poul Møller og hans Familie i Breve 1–3*, København.
- Grünwald, Christian 1963, *Kommentar og Personregister til Knud Lyne Rahbeks Erindringer*, Aalborg.
- Langberg, Harald 1973, *Den store satire: Johan Herman Wessel og Kærlighed uden Strømper*, København.
- Langebek, Jacob 1771, *Nye Prøve af Skrive-Frihed*, København (digitaliseret af Det Kgl. Bibliotek: <http://www.kb.dk/e-mat/dod/130021042081.pdf>).
- Levin, Israel 1862, “Udkast til Wessels Levnet”, *J.H. Wessels samlede Digte*, ed.: I. Levin, København, I–CXLII.
- Mchangama, Jacob & Frederik Stjernfelt 2016, *MEN: Ytringsfrihedens historie i Danmark*, København.
- Møller, Poul Martin (overs.) 1816, “Odysseus i Kyklopens Hule”, *Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Borgerdydskolen i September 1816*, København, 3–20.
- Møller, Poul Martin (overs.) 1822, “Odysseens 5te Sang”, *Hesperus: For Fædrenelandet og Litteraturen* (også under titlen *Læsning i blandede Æmner*), ed.: K.L. Rahbek, 7, 385–423.
- Møller, Poul Martin (overs.) 1825 (a), *Homers Odyssees sex første Sange, metrisk oversatte af Poul Møller, Adjunct ved Metropolitanskolen*, København.
- Møller, Poul Martin 1825 (b), “[Svar til Anmelderen af *Homers Odyssees sex første Sange*]” (uden titel), *Dansk Litteratur-Tidende* 43, 687–688.
- Møller, Poul Martin 1831, “Gesandtskabet til Achilles, eller Iliadens niende Sang, oversat med indledende Bemærkninger om en dansk homerisk

- Oversættelse og om det heroiske Versemaal af Christian Wilster”, *Dansk Litteratur-Tidende* 44, 689–701.
- Møller, Poul Martin 1839–1843, *Efterladte Skrifter af Poul M. Møller* 1–3, eds.: Christian Winther, F.C. Olsen & Christen Thaarup, København.
- Nielsen, Kai Møller 1974, *Homeroversættelser og Heksameterdigte: Linjer gennem den danske litteraturs historie*, Odense.
- Olsen, Frederik Christian 1843, “Poul Martin Møllers Levnet, med Breve fra hans Haand”, *Efterladte Skrifter af Poul M. Møller* 3, København, 1–115.
- Rahbek, Knud Lyne 1824, *Erindringer af mit Liv* 1, København.
- Rierner, Friedrich Wilhelm 1819, *Griechisch-Deutsches Hand-Wörterbuch für Anfänger und Freunde der griechischen Sprache* 1–2, 3. udg., Jena & Leipzig.
- Rierner, Friedrich Wilhelm 1824, *Griechisch-Deutsches Wörterbuch für Anfänger und Freunde der griechischen Sprache* 1–2, 4. udg., Jena.
- Wilster, Christian (overs.) 1837, *Homers Odyssee* 1–2, København.
- Winsnes, Andreas H. 1924, *Det Norske Selskab 1772–1812*, Kristiania.
- Wolf, Friedrich August (ed.) 1794, *Homeri et Homeridarum opera et reliquiae* 1–2 (i 4 bd.), Halle.
- Wolf, Friedrich August (ed.) 1817, *Ὅμηρον ἔπη: Homeri et Homeridarum opera et reliquiae* 1–2 (i 4 bd.), Leipzig.